

## บทที่ ๑

### บทนำ

#### ๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อองค์การส่งเสริมการศึกษามีส่วนช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาให้กับนักเรียนประถมศึกษาซึ่งเป็นเยาวชนของชาติเพื่อให้มีส่วนช่วยให้โรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งไว้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาในทุกๆ ด้านตั้งแต่บ้าน โรงเรียน วัดชุมชนไปถึงการพัฒนาประเทศชาติและวิธีการในการพัฒนาที่ดีก็คือการให้การศึกษาโดยการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน<sup>๑</sup>

กระทรวงศึกษาธิการได้วางยุทธศาสตร์ของการศึกษาคือให้มีการศึกษาภาคบังคับถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เพื่อนำหลักธรรมมาใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการ การส่งเสริมบุคลากรด้านคุณธรรมจริยธรรมภายในชาติเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างมีคุณธรรม บุคคลในทุกๆ รูปแบบโดยไม่จำกัดเฉพาะการศึกษาในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยเท่านั้นและอีกวิธีการหนึ่งที่หน่วยงานหรือองค์กรมักใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะวิชาการด้านต่างๆ ให้กับบุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กรคือการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์<sup>๒</sup>

เพื่อความมุ่งหมายให้นักเรียนเป็นประชากรที่ดีและประสบความสำเร็จในอนาคตและองค์กร ดังนั้นการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขานับได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้วิจัยมองว่าควรศึกษากระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาวางยุทธศาสตร์ของการศึกษาคือให้การศึกษาภาคบังคับกระทรวงศึกษาธิการได้บังคับในอนาคตจะมีการปรับปรุงความสะดวกในการบริหารการศึกษาคุ้มครองการศึกษาเพื่อการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการส่วนทางพระพุทธศาสนา มองเห็นว่ามนุษย์ทั้งหลายเมื่อเกิดมาในโลกนี้แล้วล้วนต้องพบกับความทุกข์ด้วยกันทั้งสิ้นความทุกข์เป็นปัญหาที่ทำให้มนุษย์ไม่ได้พบอสิราภาพพระพุทธศาสนาจึงมีจุดหมายสูงสุดที่จะทำให้มนุษย์ได้ข้ามพ้นไปจากห้วงทุกข์เพื่อพบอสิราภาพอย่างแท้จริงและการที่จะพ้นจากทุกข์ได้นั้นก็ด้วยการพัฒนาจิตนั่นเองประเด็นนี้เองจึงทำให้พระพุทธศาสนา mong ว่ามนุษย์มีภาวะแฝงเร้นอยู่ภาวะที่แฝงเร้นนั้นเรียกว่า “ศักยภาพของมนุษย์” ซึ่งพระพุทธศาสนาถือว่าโดยธรรมชาติของมนุษย์แล้วสามารถที่จะฝึกฝนพัฒนาตนเองให้ประเสริฐที่สุดได้และผู้ที่สามารถพัฒนาได้ถึงขั้นสูงสุดจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่ประเสริฐสุดดังนั้นเพื่อให้ทราบ ลักษณะการมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตาม

<sup>๑</sup>ไพรัตน์ เตชะรินทร์, แนวนโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนยุทธศาสตร์พัฒนาปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภารพิมพ์, ๒๕๖๗), หน้า ๖๗.

<sup>๒</sup>อารมณ ใจเที่ยง , หลักการสอน , (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์พิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๗๒.

หลักไตรสิกขาในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีคุณภาพด้วยธรรมะส่งเสริมฝึกรบม คุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคลากรซึ่งยังมีปัจจัยหลายอย่างยังไม่เพียงพอเช่นด้านงบประมาณการขาดแคลนบุคลากรครูผู้สอนและบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรมจริยธรรมส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานดังนั้นจึงแบ่งการมีส่วนร่วมออกได้ ๕ ขั้นตอนคือ

- ๑) การมีส่วนร่วมในการค้นหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
- ๒) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและที่มาของปัญหา
- ๓) การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการและวางแผนในการแก้ปัญหา
- ๔) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผน
- ๕) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคและปัจจัยที่มีส่วน

ให้เกิดผลสำเร็จ<sup>๓</sup>

ครูจึงเปรียบเหมือนแสงประทีปที่ให้แสงสว่างและส่องทางให้นักเรียนได้มีความรู้ความสามารถเพื่อก้าวไปในทิศทางที่ถูกต้องการดำรงชีวิตด้วยความเจริญก้าวหน้าได้อย่างมั่นคง เพราะฉะนั้นครูจึงเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดสำหรับกระบวนการเรียนรู้และเป็นพื้นฐานของผลสำเร็จทั้งหมดผู้บริหารและคณะครูได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาเยาวชนไทยเพื่อพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์โดยเฉพาะนักเรียน นิสิตนักศึกษาเยาวชนที่เป็นบุตรหลานตลอดถึงประชาชนโดยทั่วไปซึ่งสอดคล้องกับคำว่ากระบวนการ ( process ) หมายถึง ชุดกิจกรรม การดำเนินงาน การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา หรือหน้าที่ที่ต่อเนื่องอันก่อให้เกิดผลลัพธ์ การส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ความสามารถมีทักษะในการทำงานดีขึ้นตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการทำงานอันเป็นผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นหรืออีกนัยหนึ่งการพัฒนาบุคคลเป็นกระบวนการที่จะเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติงานในด้านต่างๆเช่นความรู้ความสามารถทักษะอุปนิสัยทัศนคติและวิธีการในการทำงานอันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน<sup>๔</sup>

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้มองเห็นว่าควรจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อนำมาเป็นจุดพัฒนาที่ตัวบุคคลคือนักเรียนเป็นศูนย์กลาง “การพัฒนาคือการพัฒนาทรัพยากรบุคคล” กล่าวคือการพัฒนาคนจะต้องมุ่งส่งเสริมอย่างเต็มที่ตามศักยภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจและสติปัญญาซึ่งแผนพัฒนาบุคลากรที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ ๔ ด้านคือ ด้านสังคม คุณธรรม วัฒนธรรม ประเพณี สังคมแห่งภูมิปัญญาและสังคมแห่งการเรียนรู้โดยให้ความสำคัญกับการสร้างคนดีคนเก่งที่มีความรับผิดชอบถึงพร้อมด้วยคุณธรรมเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการเพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการทำงานให้แก่องค์กรให้ประสบผลสำเร็จเพราะฉะนั้นการจัดการศึกษาที่ดีจึงเป็นงานสำคัญที่ผู้บริหารส่วนใหญ่

<sup>๓</sup> ทวี หงส์วิวัฒน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา,( กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข, มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗), หน้า ๔๐.

<sup>๔</sup> พระอนุศาสน์ อากาโร (สิทธิสกุลชัย), “ การมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี”,วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, ( บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๖๘.

จะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งการพัฒนาบุคลากรจะบรรลุผลสำเร็จนั้นจำเป็นต้องมีวิธีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบต่อเนื่องกล่าวได้ว่า

การมีส่วนร่วมและส่งเสริมทรัพยากรมนุษย์ถือว่าเป็นหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องจัดระบบการเรียนรู้ให้แก่บุคลากรและนักเรียน โดยผ่านกิจกรรม ๓ ประเภทคือการศึกษา (Education) การฝึกอบรม (Training) และการพัฒนา (Development) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในโรงเรียนประถมศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติให้ประสบความสำเร็จและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามต้องการ<sup>๕</sup>

## ๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาแนวคิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านดง จังหวัดนครสวรรค์

๑.๒.๓ เพื่อประยุกต์ใช้การมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านดง จังหวัดนครสวรรค์

## ๑.๓ ขอบเขตในการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความหมายและสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านดง จังหวัดนครสวรรค์ ที่ปรากฏในเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

## ๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ แนวคิดเรื่องแนวคิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเป็นอย่างไร

๑.๔.๒ แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านดง จังหวัดนครสวรรค์มีอะไรบ้าง

๑.๔.๓ การมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านดง จังหวัดนครสวรรค์เป็นเช่นไร

## ๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคลในขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินกิจกรรมอย่างหนึ่ง การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนที่เป็นไปในรูปของผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วม กระทำให้เกิดผลของกิจกรรมที่เข้าร่วมมิใช่เป็นผู้ร่วมคิดตัดสินใจหรือผู้ได้รับประโยชน์เท่านั้น การมีส่วนร่วมคืออะไร การมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

---

<sup>๕</sup> สิริธัญญ์ ประพูนนิมิตสาร, การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : แนวคิดและแนวปฏิบัติงานการวิจัย, ( กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว), ๒๕๕๖), หน้า ๒๔.

เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน

**๑.๕.๒ กระบวนการเรียนรู้** หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเกิดความเจริญงอกงามทั้งด้านร่างกายอารมณ์สังคมและสติปัญญาอย่างถาวรอันเนื่องมาจากประสบการณ์หรือการฝึกหัดโดยสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขโดยยึดกระบวนการการเรียนรู้ด้วยหลักธรรมคืออิทธิบาท ๔

**๑.๕.๓ ไตรสิกขา** หมายถึง ข้อที่จะต้องศึกษาข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษาไตรสิกขา ๓ คือ ศีล สมาธิและปัญญา ในงานวิจัยนี้หมายถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อบูรณาการกับไตรสิกขา

**๑.๕.๔ กระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา** หมายถึง วิธีการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติของผู้เรียนที่จะต้องศึกษาข้อปฏิบัติที่เป็นหลักการศึกษาไตรสิกขา ๓ คือ ศีล สมาธิปัญญาเพื่อมุ่งเน้นการดำเนินชีวิตประจำวันต่อไป

## ๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “การมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์” ได้มีผู้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับไว้ดังนี้

### ๑.๖.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

**จุฑารัตน์ ชมพันธ์** ได้กล่าวไว้ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” แนวทางการดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการ เทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่าง ๆ อย่างครอบคลุม การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการที่ความกังวลความต้องการ และคุณค่าของประชาชน ได้รับการบูรณาการในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ ผ่านกระบวนการสื่อสารแบบสองทาง โดยมีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะทำให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากประชาชน” คุณค่าสำคัญของหนังสือเล่มนี้นอกจากเนื้อหาของหนังสือกล่าวถึงความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน วัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วม หลักการและเหตุผล ความสำคัญ ของการมีส่วนร่วม การออกแบบและรูปแบบของการมีส่วนร่วม ซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูล และประมวล ความรู้จากทฤษฎี<sup>๖</sup>

**อรทัย กิกผล** ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง คู่คิด คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับผู้บริหารท้องถิ่นการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ว่าในหน่วยงานใดก็ตามเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา เพราะการมีส่วนร่วมมีคุณประโยชน์หลากหลายประการอย่างไรก็ตาม ประโยชน์ที่จะได้จากการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับความจริงใจและความจริงจังในการดำเนินการด้วย ประโยชน์โดยทั่วไป คือ เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา การสร้างฉันทามติ ร่วมมือในการนำไป

<sup>๖</sup> จุฑารัตน์ ชมพันธ์, การมีส่วนร่วมของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๕๕),

ปฏิบัติ ช่วยทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชน ช่วยพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น<sup>๗</sup>

**นิชาภา อินณวัฒน์** ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง คู่มือนักพัฒนาชุมชนว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน (people's participation) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่เริ่มใช้กันเมื่อประมาณ ๓๐ ปีที่ผ่านมา เพื่อแสดงว่าโครงการพัฒนาต่างๆ ที่นำไปให้ชาวบ้านในชุมชนต่าง ๆ นั้น ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วม บ้างก็บอกว่ามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยชุมชนมีส่วนสมทบงบประมาณ ๕-๑๐% ถ้าไม่มีเงินก็คิดจากมูลค่าแรงงาน วัสดุสิ่งของหรือวัสดุแรงงาน หรืออะไรก็ได้ ที่มาจากชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน คือ การเก็บข้อมูลวางแผน การปฏิบัติ และประเมินผล และอ้างว่านี่คือกระบวนการที่มาจากข้างล่าง (bottom up) รวมทั้งอ้างว่าได้มีการทำประชาพิจารณ์ (public hearing) แล้วซึ่งหมายถึงว่าได้รับการ รับรอง จากชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการทรัพยากร การบริหารจัดการชุมชน คน ทุนของชุมชน จึงต้องมีการแยกแยะเนื้อหาและรูปแบบของ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ให้เหมาะสมกับในแต่ละเรื่อง พร้อมกับวิธีการและกระบวนการที่เหมาะสม<sup>๘</sup>

**รุ่งฟ้า กิติญาณสันต์** ได้กล่าวไว้ในวารสารการศึกษาและพัฒนาสังคมเรื่อง การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต: การสะท้อนจากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองหมายถึง การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนมากที่สุด เป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วางแผนการเรียนการทำงานตามความสนใจ มีการบันทึกการเรียนรู้ มีการประเมินการเรียนรู้และการทำงานของตนเอง กิจกรรมเน้นกระบวนการการปฏิบัติและส่งเสริมการคิดและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ของการเรียนรู้ การสอนที่เป็นมิตร และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์<sup>๙</sup>

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสรุปได้ว่าเอกสารนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องการมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ที่ผู้ทำวิจัยคือเรื่องการสอนตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา การพัฒนาบุคคลให้เกิดทักษะในการทำงานและส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ความสามารถมีทัศนคติที่ดีในการทำงานอันเป็นผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพดีและกระบวนการที่บุคคลเกิดความเจริญงอกงามทั้งด้านร่างกายอารมณ์สังคมและสติปัญญาอย่างถาวรการสอนกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนานักเรียนต่อ

<sup>๗</sup> อรทัย ก๊กผล, **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น**, (กรุงเทพมหานคร: จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า. ๑๒๘ .

<sup>๘</sup> นิชาภา อินณวัฒน์, **คู่มือนักพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า. ๑๕๓ .

<sup>๙</sup> รุ่งฟ้า กิติญาณสันต์, **รูปแบบการเรียนรู้ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**, วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์พิมพ์ , ๒๕๕๔), หน้า ๕๗-๖๘.

### ๑.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

**พระมหาประเสริฐ หิตกกโร (สาทิังรัมย์)** ได้กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพระสงฆ์ไทยตามทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง บุคคลที่สนใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความเข้าใจการเมืองเชื่อว่าตนเองมีประสิทธิภาพทางการเมือง มีความศรัทธาในกระบวนการทางการเมืองและตัวนักการเมืองและคิดว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหน้าที่ของตนเป็นคนที่มีความสามารถในการเข้าสังคม และเป็นคนมีหวังในชีวิต การเข้าร่วมทางการเมืองหมายถึง การกระทำที่มีความหมายต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลาซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะมีสถานะที่เป็นสถาบันยังรวมไปถึงการกระทำที่เป็นครั้งคราวซึ่งเกิดขึ้นมาอย่างทันทีทันใดและมีระดับความรุนแรง<sup>๑๐</sup>

**พระมหาเสกสรรค์ อคฺคจารี(แก้วทรัพย์)** ได้กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด ในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ ได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการแสดงความคิดเห็น หรือการรักษาสิทธิต่างๆ ของตน เพื่อการแก้ไขปัญหาที่เป็นปัญหาของชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ ที่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง และทำให้เกิดการคิดริเริ่มที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมของประชาชนมากขึ้น ทำให้เกิดการร่วมด้วยช่วยกันในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนที่อยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆมากขึ้น เพื่อการรักษาหรือการทำให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชนหรือท้องถิ่นของตน ตรงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ชุมชนหรือท้องถิ่นต้องการ<sup>๑๑</sup>

**พระเจริญพงษ์ ธมฺมทีโป(วิชัย)** ได้กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี การบริหารแบบมีส่วนร่วม ถือเป็นการกระจายอำนาจทางการศึกษา มีความเป็นอิสระและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการจัดสรรงบประมาณ มีอำนาจจากการบริหารและจัดการทั้งด้านหลักสูตร การพัฒนาบุคลากรและงบประมาณได้สะดวกมากขึ้นแนวทางในการจัดการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องมีการรณรงค์ในการ สร้างจิตสำนึกของการมีส่วนร่วม โดยการสร้างให้ประชาชนเข้าใจบทบาทและหน้าที่ ตามการปกครองระบอบประชาธิปไตย เข้าใจเกี่ยวกับการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา แนวการจัดการศึกษาจะต้องให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดรูปแบบและวิธีการ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรในสถานศึกษา เป็นผู้ให้

<sup>๑๐</sup> พระมหาประเสริฐ หิตกกโร (สาทิังรัมย์), การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพระสงฆ์ไทยตามทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๕๕), หน้า ๑๒๑ .

<sup>๑๑</sup> พระมหาเสกสรรค์ อคฺคจารี(แก้วทรัพย์), การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด ในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๕๕), หน้า ๑๒๘ .

การสนับสนุนเพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมบริหารการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ<sup>๑๒</sup>

พระชาญ ฐานธโม, ได้กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์” การบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานกลยุทธ์เชิงปฏิบัติการในการปรับปรุงพัฒนาการศึกษา โดยกระจายอำนาจหรือเปลี่ยนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจจากส่วนกลางไปยังแต่ละสถานศึกษาโดยตรง ด้วยการมอบอำนาจให้คณะกรรมการสถานศึกษา (School Council) หรือ School Board) ซึ่งประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครู สมาชิกในชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ศิษย์เก่า และผู้บริหารสถานศึกษา (บางสถานศึกษามีตัวแทนนักเรียนเป็นกรรมการด้วย) มีอำนาจบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการตัดสินใจเกี่ยวกับบุคลากร และวิชาการ โดยให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน<sup>๑๓</sup>

พระครูเกษม สุธิคุณ (แสงมณีรัตนกร) ได้กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนา โรงเรียนวิถิพุทธเขตลาดกระบัง สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานครการมีส่วนร่วมในการบริหาร หรือการทำงาน ร่วมคิด ร่วมกันวางแผนงาน ร่วมกันทำงาน ปัจจัยหนึ่งก็มาจากเพื่อนร่วมงานที่จะสร้างแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน กำลังใจ นโยบายการทำงาน การกระจายอำนาจจากผู้บังคับบัญชา การมอบหมายงานจากผู้บังคับบัญชา การได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหาร และเพื่อนร่วมงาน นั่นคือแรงใจในการบริหารงาน เพื่อสร้างความสำเร็จให้องค์กรนั้นๆ ได้<sup>๑๔</sup>

พระมหาไพโรจน์ กนโก ได้กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา ได้กล่าวการมีส่วนร่วม ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง วิธีการบริหารที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเข้าร่วมกันวางแผนตัดสินใจ ติดตามผลและรวมรับผิดชอบในการดำเนินงานร่วมกัน ด้วยความสมัครใจ โดยการใช้ความรู้ ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ ความเชี่ยวชาญ แลกทรัพยากรร่วมกันในการแก้ปัญหา พัฒนางาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และได้รับผลประโยชน์ ร่วมกัน ซึ่งเมื่องานประสบความสำเร็จย่อมหมายถึง การยอมรับนับถือ การยกย่อง ชมเชย การ ได้รับการไว้วางใจจากเพื่อน

<sup>๑๒</sup> พระเจริญพงษ์ ธมมทีโป(วิชัย),การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๕๖), หน้า ๑๕๖ .

<sup>๑๓</sup> พระชาญ ฐานธโม,การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๕๕), หน้า ๑๖๔.

<sup>๑๔</sup> พระครูเกษม สุธิคุณ (แสงมณีรัตนกร),กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนา โรงเรียนวิถิพุทธเขตลาดกระบัง สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๕๔), หน้า ๑๓๒.

ร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และบุคคลอื่น ซึ่งมีความหมายกับการมีส่วนร่วมในการทำงานมาก ความสำคัญของการ มีส่วนรวมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองและชุมชนว่า ' เมื่อมีการปฏิรูป การศึกษาเกิดขึ้นความจำเป็นที่จะให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นมีความสำคัญเพิ่มขึ้น การ พิจารณานโยบายแบบโครงสร้างที่เหมาะสมต่อการมีส่วนร่วมนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะให้บุคคลต่างๆ เข้ามาปรึกษาหารืออย่างจริงจัง การมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองและชุมชนจึงนับว่าเป็นหัวใจ สำคัญของการปฏิรูปการศึกษา<sup>๑๕</sup>

พระเพชรสมพร ญาณสมปนโน (สินชัย) ได้กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลพระกลางทุ่ง อำเภอดาตุพนม จังหวัดนครพนม ได้ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมประชาชนทุกคนต้องได้เข้ามามีส่วนร่วมเริ่มต้นจาก ขั้นตอนการวางแผน (Planning) ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหาและตัดสินใจกำหนดวิธีการแก้ไขร่วมกันและใช้ทรัพยากรในการบริหารให้เกิด ประโยชน์ร่วมกันการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิดตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเองเน้นการมีส่วนร่วม เกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชนใช้ความคิดสร้างสรรค์<sup>๑๖</sup>

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสรุปได้ว่าวิทยานิพนธ์เกี่ยวข้องกับเรื่องการมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตาหลักไตรสิกขาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอดาตุพนม จังหวัดนครสวรรค์ ในเรื่อง การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในเด็กคุณธรรมอย่างหนึ่งที่ควรปลูกฝังให้กับเด็ก คือ ความซื่อสัตย์และการมีวินัย โดยเริ่มต้นที่ครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก อบรมสั่งสอนให้เด็กมีระเบียบวินัย รู้จักบทบาทหน้าที่ของตน ต้องปลูกฝังให้ลึกเข้าไปในจิตใจ เมื่อเด็กเติบโตขึ้นในอนาคตจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่มีค่านิยม และทัศนคติที่ดีในเรื่องความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ผู้อื่นและประเทศชาติ โรงเรียนและสถานศึกษา และมีการมีส่วนร่วมส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนตาแบบไตรสิกขา เทคนิคการสอนเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนการสอนที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ดีเทคนิคการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

<sup>๑๕</sup> พระมหาไพโรจน์ กนโก, การศึกษาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา , วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๕๒), หน้า ๑๘๒.

<sup>๑๖</sup> พระเพชรสมพร ญาณสมปนโน (สินชัย),การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลพระกลางทุ่ง อำเภอดาตุพนม จังหวัดนครพนม , วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๕๖), หน้า. ๑๙๔.

## ๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) โดยศึกษาจาก เอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิ มีขั้นตอนดังนี้

๑.๗.๑ ศึกษาจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) คัมภีร์อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และปกรณ์วิเสส

๑.๗.๒ ศึกษาจากแหล่งข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ ตำรา คัมภีร์ฝ่ายเถรวาท เอกสารงานวิชาการและงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๗.๓ นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ สรุป และอภิปรายผล

## ๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๘.๑ ทำให้ทราบแนวความคิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา

๑.๘.๒ ทำให้ทราบแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

๑.๘.๓ ทำให้ทราบการมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์